

Γνώσεις φοιτητριών νοσηλευτικής σχετικά με την πρωτογενή πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας

Γκεσούλη- Βολτυράκη Ε.¹, Γιαρένη Μ.², Ζίγγα Μ.², Λαμπαδιάρη Μ.³, Μαρνέρας Χρ.⁴, Χαρίση Ε.⁵, Μαστρογιάννης Δ.⁶

¹Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

²Φοιτήτρια Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Λαμίας

³Μαία, Εργαστηριακός συνεργάτης, Τμήμα Νοσηλευτικής, ΤΕΙ Λαμίας

⁴Νοσηλευτής, MSc, Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ρίου, Πάτρα

⁵Νοσηλεύτρια, M.Sc., Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας

⁶MSc, Καθηγήτης Εφαρμογών ΤΕΙ Λαμίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός: Η διερεύνηση των γνώσεων φοιτητριών ενός νοσηλευτικού τμήματος αναφορικά με τις δυνατότητες πρωτογενούς πρόληψης του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας με το εμβόλιο έναντι του HPV. **Υλικό και μέθοδος:** Στην έρευνα έλαβαν μέρος 110 φοιτήτριες Νοσηλευτικής ΑΤΕΙ ηλικίας 18-54 ετών του 5^{ου} και 6^{ου} εξαμήνου. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με κλειστού τύπου ερωτήσεις που αφορούσε στον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας και τις δυνατότητες πρόληψής του. **Αποτελέσματα:** Το 64 % περίπου των φοιτητριών γνώριζε την ύπαρξη εμβολίου έναντι του HPV, ενώ λιγότερες από τις μισές γυναίκες γνώριζαν την ύπαρξη του HPV test. Ο φόβος των παρενεργειών ήταν η κυριότερη αιτία απροθυμίας εμβολιασμού. Οι φοιτήτριες εμφανίζονται πιο δεκτικές στον εμβολιασμό των ιδίων συγκριτικά με τον εμβολιασμό των θυγατέρων τους ($p < 0.05$). **Συμπεράσματα:** Οι γνώσεις των φοιτητριών της Νοσηλευτικής σχετικά με τη πρωτογενή πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας κρίνονται ανεπαρκείς, ενώ εκφράζονται επιφυλάξεις για τον εμβολιασμό έναντι του HPV.

Λέξεις Κλειδιά: Ιός ανθρωπίνων θηλωμάτων, Γνώσεις, φοιτητές, Νοσηλευτική

INTERSCIENTIFIC HEALTH CARE

Nursing students knowledge of cervical cancer primary prevention

Gkesouli- Voltiraki E.¹, Giarenni M.², Zigga M.², Lampadiari M.³, Marneras Ch.⁴, Charisi E.⁵, Mastrogiannis D.⁶

¹Nurse teacher, Nursing Department University of Nicosia

²Nursing Student TEI of Lamias

³Lab collaborator Nursing Department TEI of Lamia

⁴Nurse MSc, University Hospital of RIO Patra

⁵Nurse, M.Sc., University Hospital of Larisa

⁶MSc, Teacher TEI of Lamia

ABSTRACT

Aim: To investigate the knowledge of a Nursing Department Technological Institution students regarding primary cervical cancer prevention **Material and methods:** 110 female nursing students of 5th and 6th semester aged 18-54 years were enrolled in the study. A questionnaire of closed-type questions was used to assess knowledge on cervical cancer and its prevention possibilities. **Results:** 64% of the students were aware of the HPV vaccine, whereas less than half were aware of the HPV test. Fear of side-effects was the main reason of denial to receive the vaccine. The students appear more receptive towards their vaccination in comparison to their daughters' vaccination. **Conclusions:** Nursing students' knowledge regarding primary cervical cancer are considered inadequate, while concerns are expressed towards HPV vaccination.

Keywords: Human Papilloma Virus, Students, Knowledge, Nursing

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο καρκίνος του τραχήλου της μήτρας εξακολουθεί να είναι από τους συχνότερους καρκίνους παγκοσμίως και ο ιός των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV) είναι η πιο κοινή ιογενής, σεξουαλικά μεταδιδόμενη νόσος παγκοσμίως. Έχει πια επιβεβαιωθεί ότι ο HPV είναι η κύρια αιτία όλων ειδών νεοπλασιών του τραχήλου της μήτρας. Στην Ευρώπη, η επίπτωση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας είναι πολύ υψηλή, καθώς κάθε χρόνο 33.500 γυναίκες στην Ευρώπη, διαγιγνώσκονται με καρκίνο του τραχήλου και 15.000 γυναίκες κάθε χρόνο πεθαίνουν από αυτή τη νόσο (Ferlay, 2004, Levi 2000). Οι προληπτικές εξετάσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μείωση των περιπτώσεων του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας, με το τεστ

Παπανικολάου να αποτελεί καταξιωμένη μέθοδο δευτερογενούς πρόληψης, αν και δεν προφυλάσσει 100% την γυναίκα από την νόσο. Σήμερα ωστόσο είναι πλέον δυνατή και η πρωτογενής πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας με την εισαγωγή στην καθ' ημέρα πράξη των εμβολίων εναντίον του HPV, που σταδιακά όλες οι ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης εντάσσουν στα Εθνικά Προγράμματα Εμβολιασμού τους (Moscicki 2008). Τα εμβόλια εναντίον του HPV προφυλάσσουν από τους πλέον νοσογόνους και επικίνδυνους, δηλαδή τους υποτύπους 16 και 18. Διατίθεται ωστόσο και ένα τετραδύναμο εμβόλιο, δηλ. εμβόλιο εναντίον των υποτύπων 16, 18, 6 και 11, το οποίο προφυλάσσει

όχι μόνον από τις δυσπλασίες και καρκίνο του τραχήλου αλλά και από τα κονδυλώματα, τα οποία αποτελούν μια από τις πλέον συχνές σεξουαλικά μεταδιδόμενες παθήσεις (Moscicki 2008).

Σκοπός της παρούσης εργασίας ήταν η διερεύνηση των γνώσεων φοιτητριών ενός νοσηλευτικού τμήματος αναφορικά με τις δυνατότητες πρωτογενούς πρόληψης του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας. Διερευνήθηκε επίσης η δεκτικότητα στον εμβολιασμό έναντι του HPV.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Στην έρευνα έλαβαν μέρος 110 φοιτήτριες Νοσηλευτικής ηλικίας 18-54 ετών του 5^{ου} και 6^{ου} εξαμήνου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε νοσηλευτικό τμήμα ΑΤΕΙ της περιφέρειας κατά το χρονικό διάστημα Μαρτίου-Απριλίου 2010. Εργαλείο της έρευνας αποτέλεσε ερωτηματολόγιο το οποίο περιελάμβανε 66 κλειστού τύπου ερωτήσεις και που αναφέρονταν στις γνώσεις των γυναικών σχετικά με την πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας, το τεστ Παπανικολάου, τον ιό HPV, καθώς και τη στάση τους απέναντι στον εμβολιασμό των ιδίων και των παιδιών τους. Το ερωτηματολόγιο αυτό έχει χρησιμοποιηθεί κατά το παρελθόν στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος « Λυσιστράτη», καθώς και σε άλλες αντίστοιχες έρευνες στην Ελληνική Επιτελεία (Αγοραστός 2008, Γκεσούλη 2010). Κάθε γυναίκα έδωσε εγγράφως τη συγκατάθεση της για τη συμμετοχή της στην έρευνα και συμπλήρωσε ανώνυμα το ερωτηματολόγιο, παρουσία μελών της ερευνητικής ομάδας.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Εφαρμόστηκε περιγραφική στατιστική και κατασκευάστηκαν πίνακες συχνότητας για τις υπό εξέταση μεταβλητές. Για τη σύγκριση των αναλογιών χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος χ^2 . Η στατιστική επεξεργασία έγινε με το πρόγραμμα SPSS for Windows, 17.0 έκδοση.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η πλειοψηφία των φοιτητριών του δείγματος ήταν ηλικίας 20-24 ετών (70 γυναίκες, 81%). 27 γυναίκες ήταν μικρότερες των 20 ετών (24,5%) και 13 άνω των 24 ετών (10%). Ανύπαντρες ήταν 93 γυναίκες (85%) (πίνακας 1). Το 64 % περίπου των φοιτητριών γνώριζε την ύπαρξη εμβολίου έναντι του HPV, ενώ λιγότερες από τις μισές γυναίκες γνώριζαν την ύπαρξη του HPV test και ακόμα λιγότερες το είχαν πραγματοποιήσει (πίνακας 2). Ο ιατρός και τα ΜΜΕ ήταν οι κυριότερες πηγές ενημέρωσης σχετικά με το εμβόλιο έναντι του HPV (πίνακας 3). Ο φόβος των παρενεργειών ήταν η κυριότερη αιτία απροθυμίας εμβολιασμού τόσο για τις ίδιες τις γυναίκες, όσο και για τους απογόνους τους (πίνακας 4). Οι γυναίκες του δείγματος εμφανίζονται πιο δεκτικές στον εμβολιασμό των ιδίων συγκριτικά με τον εμβολιασμό των θυγατέρων τους ($p < 0.05$). Όσον αφορά στον εμβολιασμό μελλοντικά του γιου τους ή τον εμβολιασμό του για την προφύλαξη των μελλοντικών σεξουαλικών του συντρόφων

εμφανίζονται ακόμα λιγότερο δεκτικές συγκριτικά με τον εμβολιασμό των ιδίων ($p < 0.001$) (γράφημα 1).

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Μελέτες δείχνουν έλλειψη γνώσεων και εσφαλμένες αντιλήψεις μεταξύ των φοιτητών των σχολών επιστημών υγείας σχετικά με την αιτιολογική σύνδεση του HPV και του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας. Οι φοιτητές των επαγγελματιών υγείας θεωρούν εαυτούς ευάλωτους στη μόλυνση από τον HPV, ενώ δε θεωρούν τον καρκίνο του τραχήλου επικίνδυνο (Denny-Smith 2006). Συχνά επίσης, και παρά ότι οι περισσότεροι φοιτητές έχουν ενεργό σεξουαλική ζωή, πιστεύουν ότι η μετάδοση της νόσου είναι σπάνια (Kang & Moneyham 2010). Έχει βρεθεί επίσης ότι τα αυξημένα ποσοστά γνώσης σχετικά με τον HPV, συνδυάζονται με συχνότερη διενέργεια του Pap test (Denny –Smith 2005). Οι γυναίκες του δείγματος δεν είναι εξοικειωμένες με τα σύγχρονα αυτά δεδομένα, καθώς οι μισές δήλωσαν ότι αγνοούν τον ιό των ανθρωπίνων θηλωμάτων, και η συντριπτική τους πλειοψηφία δεν έχει κάνει το σχετικό τεστ. Το φαινόμενο αυτό δεν συναντάται μόνο στην Ελλάδα, αλλά αφορά ακόμα και τις πιο εξελιγμένες υγειονομικά χώρες (Hopkins 2009). Σε έρευνα που διεξήχθη στη χώρα μας βρέθηκε ότι, 20 % περίπου των μαιών δε γνώριζαν ότι μια ιογενής λοίμωξη προκαλεί καρκίνο του τραχήλου, ποσοστό που ξεπερνά το 50 % στους φοιτητές της μαιευτικής. 90 % των μαιών γνώριζαν ότι υπάρχει διαθέσιμο εμβόλιο έναντι του HPV, ενώ το ποσοστό στους φοιτητές ήταν 60% (Dinas 2009).

Σε ό,τι αφορά στην προσωπική αποδοχή του HPV εμβολίου από τους φοιτητές της νοσηλευτικής, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης βρίσκονται σε συμφωνία με ευρήματα παλαιότερης έρευνας στο γενικό πληθυσμό της Ελλάδας, στα πλαίσια του προγράμματος «Λυσιστράτη». Οι Ελληνίδες αποδέχονται τον HPV – εμβολιασμό για την πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου σε ποσοστό 86%. Αντίστοιχες έρευνες στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Μεξικό προσδιορίζουν το ποσοστό προσωπικής αποδοχής του HPV εμβολίου από 74% έως 88% (Zimet et al. 2000 & 2005, Kahn et al. 2003, Slomovitz et al. 2006).

Αν και γίνονται τακτικά συστάσεις στους επαγγελματίες υγείας να συμβουλεύουν τις ασθενείς τους σχετικά με τον κίνδυνο από τον ιό, για τη στρατηγική προληπτικού ελέγχου που πρέπει να ακολουθηθεί, σε πολλές περιπτώσεις οι επαγγελματίες υγείας δεν αξιοποιούν τις επισκέψεις των εφήβων στα νοσηλευτικά ιδρύματα ή το γυναικολόγο για να τους ενημερώσουν σχετικά (Kang & Moneyham, 2010).

Σχετικά με τις επιφυλάξεις που εκφράζονται για την αποδοχή του εμβολιασμού, η ασφάλεια του εμβολίου είναι ένας σημαντικός παράγοντας που ανησυχεί εφήβους και γονείς, αλλά και τους παιδίατρος και τους γυναικολόγους, που συχνά διστάζουν να το προτείνουν στις ομάδες -στόχους του πληθυσμού. Ένας ακόμα λόγος επιφύλαξης είναι η πεποίθηση ότι η πραγματοποίηση του εμβολίου θα εξωθήσει τους

νέους σε πιο επικίνδυνες σεξουαλικές πρακτικές και σε μικρότερη ηλικία έναρξης σεξουαλικών επαφών. Οι γονείς που θεωρούν ότι τα παιδιά τους έχουν χαμηλό κίνδυνο μόλυνσης, δεν είναι πρόθυμοι να συναινέσουν στον εμβολιασμό τους (Ishibashi 2008). Από έρευνα στην Αυστραλία βρέθηκε ότι οι γυναίκες επιθυμούν αναλυτική ενημέρωση για τον ιό και τις επιπτώσεις του στην υγεία και τη γονιμότητα, καθώς επίσης και για τις θεραπευτικές και προληπτικές επιλογές που είναι διαθέσιμες σήμερα (McCaffery & Irwig 2005).

Αναφορικά με τους περιορισμούς της μελέτης σημειώνεται ότι η πλειονότητα των γυναικών δεν είχε

παιδιά-αναμενόμενο λόγω του νεαρού της ηλικίας- και συνεπώς η στάση κρίση τους για τον εμβολιασμό των απογόνων τους θα μπορούσε να μεταβληθεί στο μέλλον, αφού τεκνοποιήσουν και εξοικειωθούν με την πραγματοποίηση των εμβολίων στα παιδιά τους. Επίσης, δεν συμπεριελήφθη ερώτηση για την ύπαρξη και την ηλικία έναρξης των σεξουαλικών επαφών, γεγονός που ίσως βοηθούσε στην καλύτερη ερμηνεία κάποιων απαντήσεων. Ακόμα σημαντικό ποσοστό ερωτηθέντων δεν απάντησε στο σύνολο των ερωτήσεων, με αποτέλεσμα να μην είναι γνωστές οι προθέσεις του συνόλου του δείγματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγοραστός Θ, Τογκαρίδου Ε, Λαμπρόπουλος Α, Μίκος Θ, Θεόδωρος Κωνσταντινίδης Θ, Γουλής Δ, και συν (2008). Συχνότητα λοίμωξης και κατανομή των ογκογόνων τύπων του ιού των ανθρωπίνων θηλωμάτων σε Ελληνίδες και αποδοχή της προοπτικής του εμβολιασμού εναντίον του ιού- Πρόδρομα αποτελέσματα του «Προγράμματος Λυσιστράτη». Ελληνικό Περιοδικό Μαιευτικής και Γυναικολογίας, 7: 331-348.

Denny-Smith T, Bairan A, Page MC (2006). A survey of female nursing students' knowledge, health beliefs, perceptions of risk, and risk behaviors regarding human papillomavirus and cervical cancer. *J Am Acad Nurse Pract*, 18(2):62-9.

Dinas K, Nasioutziki M, Arvanitidou O, Mavromatidis G, Loufopoulos P, Pantazis K, et al (2009). Awareness of human papillomavirus infection, testing and vaccination in midwives and midwifery students in Greece. *J Obstet Gynaecol*, 29(6):542-6.

Ferlay J, Bray F, Pisani P et al, editors (2004). *Globocan 2002: Cancer Incidence, mortality and prevalence worldwide*. IARC CANCER Base No.5 version 2.0 IARC Press, Lyon.

Γκεσούλη-Βολτυράκη Ε, Τσετσέκου Ε, Μαρνέρας Χ, Κράπης Κ, Υφαντής Α, Νούλα Μ (2010). Μελέτη της αποδοχής του εμβολιασμού έναντι του ιού HPV σε γυναίκες της ελληνικής επαρχίας Αρχαία Ελλ Ιατρ, 3:522-528.

Hopkins TG, Wood NJ, West RM, Darling JC (2009). UK health professionals' attitudes and knowledge regarding Human Papillomavirus (HPV) vaccination: a West Yorkshire Study. *J Paediatr Child Health*. 45(11):652-5.

Ishibashi KL, Koopmans J, Curlin FA, Alexander KA, Ross LF (2008). Pediatricians are More Supportive of the Human Papillomavirus Vaccine than the General Public. *South Med J*, 101:1216-21.

Kahn JA, Rosenthal SL, Hamann T, Bernstein DI (2003). Attitudes about human papillomavirus vaccine in young women. *Int J STD AIDS*, 14:300-306.

Kang HS, Moneyham L (2010). Attitudes toward and intention to receive the human papilloma virus (HPV) vaccination and intention to use condoms among female Korean college students. *Vaccine*, 28(3):811-6.

Levi F, Lucchini F, Negri E, Franceschi S, la Vecchia C (2000). Cervical cancer mortality in young women in Europe: patterns and trends. *Eur J Cancer*, 36(17):2266-71.

McCaffery K, Irwig L (2005). Australian women's needs and preferences for information about human papillomavirus in cervical screening. *J Med Screen*, 12:134-41.

Moscicki AB (2008). HPV Vaccines: today and in the Future. *J Adolesc Health*, 43(4):S26-40.

Mutyaba T, Mmiro FA, Weiderpass E (2006). Knowledge, attitudes and practices on cervical cancer screening among the medical workers of Mulago Hospital, Uganda. *BMC Med Educ*, 1(6):13.

Slomovitz BM, Sun CC, Frumovitz M, Soliman PT, Schmeler KM, Pearson HC et al. (2006). Are women ready for the HPV vaccine? *Gynecol Oncol*, 103:151-154.

Zimet GD, Mays RM, Sturm LA, Ravert AA, Perkins SM, Juliar BE (2005). Parental attitudes about sexually transmitted infection vaccination for their adolescent children. *Arch Pediatr Adolesc Med*, 159:132-137.

	N	%
Ηλικία		
<20	27	24,5
20-24	70	81,0
>24	13	10,0
Σύνολο	110	100,0
Οικογενειακή κατάσταση		
Ανύπαντρες	93	85,0
Παντρεμένες	14	14,0
Χήρες	3	3,0
Σύνολο	110	100,0

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Γνώση HPV-test		
ΝΑΙ	51	48,6
ΟΧΙ	54	52,4
Σύνολο	105	100,0
Πραγματοποίηση HPV-test τουλάχιστον μια φορά		
ΝΑΙ	14	14,0
ΟΧΙ	86	86,0
Σύνολο	100	100,0
Οικείο πρόσωπο που έχει πραγματοποιήσει HPV-test		
ΝΑΙ	20	19,8
ΟΧΙ	81	80,2
Σύνολο	101	100,0
Γνώση εμβολίου εναντίον του HPV		
ΝΑΙ	65	63,7
ΟΧΙ	37	36,3
Σύνολο	102	100,0

Πίνακας 2. Γνώσεις σχετικά με το HPV-test και την πραγματοποίησή του, καθώς και τον εμβολιασμό έναντι του HPV.

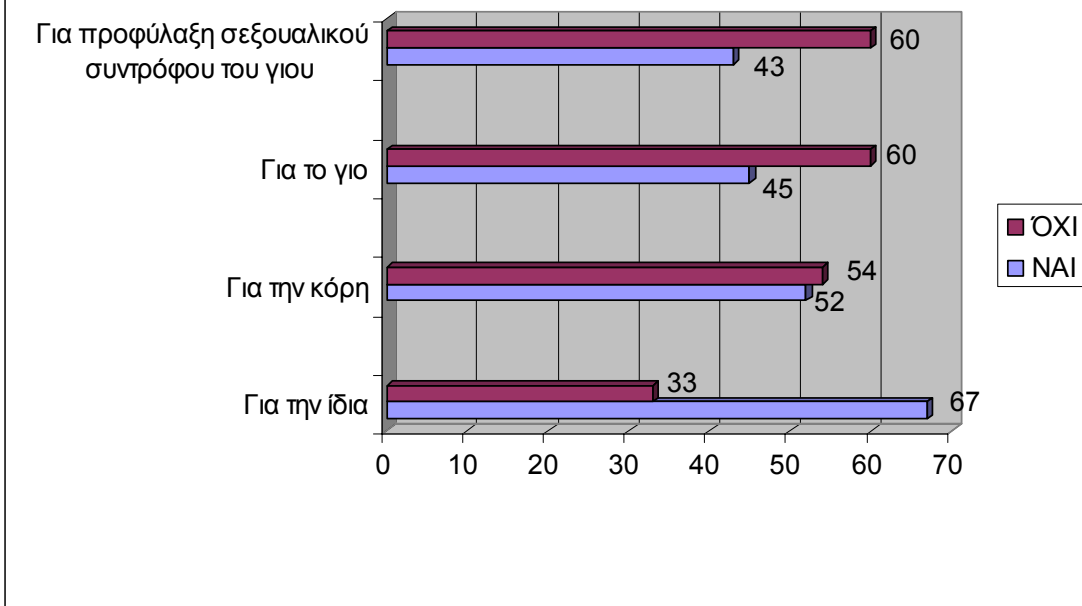
	N	%
Μόνο από την οικογένεια	6	9,1
Μόνο από το γιατρό	15	22,7
Μόνο από τα ΜΜΕ	18	27,3
Μόνο από φίλους – γνωστούς	4	6,0
Συνδυασμοί των παραπάνω	23	34,6
Σύνολο	66	100,0

Πίνακας 3. Πηγές ενημέρωσης για το εμβόλιο HPV

	Της ίδιας της γυναίκας για εμβολιασμό έναντι του HPV		Της ίδιας της γυναίκας για εμβολιασμό έναντι του καρκίνου του τραχήλου		Της κόρης για μελλοντική προφύλαξη		Του γιου Για μελλοντική προφύλαξη του ιδίου		Του γιου Για προφύλαξη του μελλοντικού του συντρόφου	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ανεπαρκής ενημέρωση	10	21,0	4	11,8	9	15,8	6	11,3	7	11,9
Φόβος παρενεργειών	23	47,9	23	67,6	34	59,6	30	56,6	31	52,5
Δυσπιστία στην αιτιολογία ης νόσου			3	8,8					1	1,7
Δυσπιστία στην αποτελεσματικότητα του εμβολίου	7	14,5	2	5,9			2	3,7	18	30,5
Αμφιβολία για χρόνο εμβολιασμού					9	15,8	10	18,9		
Συνδυασμοί των παραπάνω	8	16,6	2	5,9	5	8,8	5	9,5	2	3,4
Σύνολο	48	100,0	34	100,0	57	100,0	53	100,0	59	100,0

Πίνακας 4. Αιτίες άρνησης εμβολιασμού

Αποδοχή εμβολιασμού

Γράφημα 1